

[Acasă](#) / [\(Con\)texte](#) / [El Desdichado](#)[\(Con\)texte](#)

El Desdichado

Maria-Ana Tupan · 23 iulie 2014

0 960 7 minute de citit

Social Media

0
Fani143
Urmăritori

Cele mai citite

Recente

Povara bunătății noastre

🕒 20 aprilie 2014

Pathos

🕒 20 ianuarie 2014

aura
CHRISTI

Tragicul visător

Lucian Blaga. Miturile personale ale poetului

🕒 20 februarie 2014

Psalmul în literatura română

🕒 20 ianuarie 2014

Pe față, impusă ori expusă, despre revizuirii și revizionisme

🕒 20 ianuarie 2014

ABONAȚI-VĂ LA
REVISTA CONTEMPORANUL

CLICK AICI

Logica guvernării pe bază de principii sau în funcție de persoane nu depinde, probabil, doar de cercul restrâns al puterii, ci de setul de valori al întregii societăți. Ce conferă cuiva prestigiu la români?

Prima persoană căreia îi dau bunavestire că un maestru al literelor române a fost absolvit în justiție de o infamă acuzație mă privește condescendent, comentând sec: „Voi,ăștia cu pixurile...”. E licențiat, titular până nu de mult al unei catedre la Politehnică, și totuși nu are încredere în forța cuvântului tipărit. Mă întreb dacă l-aș fi impresionat mai mult spunându-i, presupunând că așa fi știut, cine a făcut parte din completul de judecată...

Logica guvernării pe bază de principii sau în funcție de persoane nu depinde, probabil, doar de cercul restrâns al puterii, ci de setul de valori al întregii societăți. Ce conferă cuiva prestigiu la români? Conform unei voci autorizate a sociologiei noastre contemporane, cercetătoarea Laureana Urse, „criteriile economice de diferențiere [a claselor sociale] sunt veniturile, proprietatea și averea (acumulările)”. (Clase sociale și stiluri de viață în România) Așa știam și noi, din păcate. În Anglia, structura de clasă acreditată prin educație instituționalizată, adică prin manuale universitare (John Oakland, British Civilization), are drept principal criteriu gradul de calificare și performanța profesională, coborând, pe șase nivele, de la doctori în științe și magistrați la muncitori necalificați. Inteligența creatoare se bucură de un prestigiu superior simplului profesionist, cel care exercită o meserie pentru a-și câștiga existența. Dacă nu am întreprins vreo anchetă printre cetățenii de rând din Regatul Unit, cel puțin discursul public și instituțional îl vedem marcat de deferență față de intelectual, revendicată la apogeul iluminismului de Immanuel Kant. Acesta „îndrăznește” nu numai să știe („sapere aude”), ci să impună puterii respect pentru pascaliana „trestie gânditoare”: „Îți plătesc taxele, lasă-mă să gândesc liber!”. De altfel, cum citim într-unul din eseurile dedicate iluminismului din ultimul număr al revistei European Journal (editată de Dr. Vincenzo Merolle), în Parisul secolului al XVIII-lea, o persoană care știa doar să citească, nu și să scrie, era considerată „semianalfabetă”. Cu toate acestea, literatura iluministă nu s-a născut dintr-o poetică a gratuității esteticului – ei, „cei cu tocurele și cerneala” – ci din efortul și izbânda de a democratiza Europa. Alianțele politico-militare din secolul trecut, cel mai sângeros din istoria omenirii, cum remarcă editorul, invitând la meditație asupra avatariilor feței întunecate a iluminismului, începând cu ororile Revoluției Franceze, au lăsat în urmă abatoare autorizate, uneori deliberat, alteori ca „efecte secundare”. Dacă devisa Noului Europe este „Seid umarmt, Millionen”, ea trebuie să devină, ca și editorul acestei reviste, o Societate pentru Unitatea Culturală a Europei. Un spațiu etic și spiritual.

„Dezmoștenit” de putere în societăți mai puțin favorabile minții critice și independente, scriitorul român a avut șansa opțiunii pentru un destin exemplar. Societatea comunistă în variantă dictatorială, în care un spirit voltairean (ne referim la ciomăgirea filosofului de brutele angajate de un aristocrat ofensat, care urmărea cu mult curaj scena din trăsura) avea toate șansele să suporte o gamă generoasă de victimizări, de la tratament obraznic la anihilare, a fost reprezentată în regimul metaforic al subumanității: groapă, comunitate turbată canino-umană, Cuțarida, vânturare de Grobei, adunătură de păsări împăiate sau de simulacre de gips. Mai îndepărtați de violența stalinistă și proletcultistă, șaptezecizii își permiteau deja spații estetic-simbolice, în care politicul era distanțat prin parabolă, dar vizat: Mezareea, Vladia, Umbria... Ciudată a fost subita și totala depolitizare a prozei tocmai în anii optzeci, adică în faza finală și isterică a ceaușismului, cu iconoclastia

Editorial

Disidenții reali

1 noiembrie 2023

Mitul disidenței

3 decembrie 2023

Bunavestire

3 octombrie 2023

Credința în Dumnezeu

1 septembrie 2023

Vremea

București

Clear Sky

10 °C

16° - 8°

70%

3.6 km/h

16 °C

vin

16 °C

sâm

20 °C

Dum

16 °C

lun

11 °C

mar

scenelor stradale ale demolărilor de biserici și alte prețioase monumente ale memoriei culturale. Cel care străbate infernul unor asemenea dezmoșteniri mai poate fi învingător doar dacă, asemeni dezmoștenitului lui Nerval, trece printr-o a doua moarte, simbolică, traversând în sens invers, în spațiul orfic al artei.

Venind de dincolo, poetul ni se înfățișează ca un trup alcătuit doar din cuvinte. „Nu-l cunosc personal pe autorul volumului de față” sună începutul postfeței semnate de criticul Ștefan Borbély, care apreciază totuși „privilegiul” de a schița un portret exclusiv interior, „pe baza poeziilor”, spre deosebire de exercițiile exegetice anterioare, când „eul fizic interferează abuziv cu cel poetic, și nu de puține ori chiar ajunge să-l ecraneze sau să-l înlocuiască”. Poetul în cauză, cu nume de prinț, Ionuț Caragea, ne invită, așadar, în cerul secund al poeziei sale din volumul bilingv *Cer fără scări. Ciel sans escalier* (Editura eLiteratura, 2014), care se adaugă unui număr mare de precedente, precum și unui roman științifico-fantastic de succes, publicat sub pseudonim: *Snowdon King – Uezen și alte povestiri*. Elementele inedite nu se rezumă la condiția de „frumoasa fără trup” a poeziei sale, firească la un autor „născut de Google”, după cum însuși declară. Criticul remarcă și o neobișnuită atitudine la acest tânăr autor lansat nu de foarte mult timp pe pământ românesc din Canada: el s-ar exprima „semeț”, chiar sfidător, declarând, de pe un „pedestal de cuvinte” că nu are „nevoie de ceilalți” și alte asemenea profesiuni de credință kantiană (Kant: „A fi iluminat/ iluminist înseamnă a te sprijini doar pe propria judecată”). Când nu scrii în lumea lui Kant, ci într-una „betonată de cuminenie”, e firesc să-ți atragi observații (admirative!) de genul: „De la avangardiștii impenitenți sau de la Geo Dumitrescu (Libertatea de a trage cu pușca) n-am mai citit asemenea provocări, care pot stârni exasperare într-o cultură betonată de cuminenie.” Cu fină intuiție, Ștefan Borbély descoperă și temeiul unei asemenea poetici frondiste, care rezidă în ieșirea din imperiul religiosului, al supușeniei, și intrarea în epoca numită de Eminescu, traducătorul lui Kant, a „criticismului”. Transcendența acestui cer nu este imperiul unei divinități anume (Nerval rostește pe strune atât suspinele Maicii, cât și strigătele Zânei păgâne), ci natura noetică a proiecțiilor subiectului transcendențial: „E o altă percepție a transcendenței, aici, mai apropiată de artă, de capacitatea omului de a crea valori superioare, decât de umilință sau de rugăciune.”

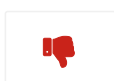
Arta poetică ce deschide volumul proclamă tocmai această condiție a morții simbolice prin care poetul ne dă posibilitatea să reînviem cu el într-o formă de existență pleneră, deoarece e inteligibilă: „iar foaia de hârtie/ este cimitirul alb/ în care îmi îngrop deseori/ amintirile/ este atâta poezie în jurul meu/ încât pixul se împotrivesc să scrie/ trebuie să moară ceva în mine/ trebuie să pierd ceva la care/ am ținut foarte mult/ voi ucide întreaga lume/ dintr-un singur gând/ îmi va curge o singură lacrimă/ este atâta moarte în jurul meu/ și atât de multă viață/ în această poezie!”.

La ce folosește pixul care se împotrivesc primei naturi a lumii în care ne ducem existența istorică? Dacă sociologii ne spun că procesul de individualizare nu mai e ceea ce era la Hegel, ci o formă de inserțiune a eului nostru în tot felul de rețele deterministe din exterior, scrisul e evaziunea eului estetic din imperiul lor: poetul se autocreează așa cum dorește el să apară semenilor și să rămână pentru posteritate. Condiția de „cyber-poet” e și mai nesigură decât într-un lagăr: „și dacă pică serverul mai sunt poet?/ și dacă pică brusc internetul în toată lumea/ cine va mai auzi de mine?”. Nu numai scriitorul, pe care nu-l mai recuperăm din manuscrisul B varianta C, cu toată istoria și travaliul uman al scrierii unei cărți, ci toți cei care trăim în epoca computerelor cunoaștem panica de a constata că site-urile despre noi apar și dispar zilnic... cu miile. Spațiul virtual oferă însă imensă șansă a transformării monologului adresat necunoscutului de către autor într-o comunitate de lectură, deoarece cititorul virtual poate el însuși posta comentarii, dialoga, nu doar cu autorul, ci și cu alți cititori. Iată că ordinea cosmopolitană visată de Kant a fost realizată, chiar dacă, paradoxal, în formă virtuală. În colimatorul cinematografului violenței ca scop în sine, produsă parcă de sadici și oligofreni, poetul strigă conștiinței anesteziate: „trăim la distanță, ne iubim la distanță/ și când ne apropiem uităm cine suntem/ m-am născut pe

Google pe înțelesul tuturor / aveți la îndemână un sentiment accesibil/ nu-i dați cu piciorul, nu vă faceți că plouă/ ochii mei sunt albaștri și se-nchid/ din senin". Natura e anomică, totul se întâmplă „din senin”, dar destinul omului este de ființă cu sens. Poetul prezentului nu dorește să delecteze vreo domniță leneșă, ci să-și atragă cititorii la această existență obiectivată în autocreație printr-un limbaj care, ca și la Urmuz sau Marin Sorescu, sparge clișeul comunicării pentru a evada în joc al combinațiilor ingenioase: „nu aștepta cuvinte care să-ți aline suferința/ și să te poarte pe valuri/ nu aștepta atingerea mea drept/ mântuire/ târâie-ți pașii pe dealul Golgotei/ de bună voie și nesilit de nimeni”.

Dacă Lucian Blaga distinge rolul pur ornamental al tropismelor de cel revelator (metafore cognitive), Ionuț Caragea pare interesat de un heideggerian act poetic al devenirii întru ființa mai profundă, inteligibilă. Ordinea naturii e, ca și în celebrul experiment cu picătura de cerneală al lui David Bohm, ordinea extrinsecă, o realizare aleatorie a unui model informațional (ordine intrinsecă). Deși revelația modelului implicat al unei realități în spațiul liric e poate o sugestie a educației de fizician electronist, imaginile sunt împrumutate din inventarul mito-poetic al unei minți cultivate estetic. Nu în universul empiric vom descoperi adevărurile salvatoare ale omenirii, ci în interiorul propriei noastre umanități definite prin rostire profetică: „m-am întâlnit cu adevărul/ după ce l-am alergat ca Ahab prin oceanele lumii/ m-am întâlnit și-am vrut să-i înfig harponul adânc în inimă// adevărul mă privea cu ochi blajini/ înghițind tone de adevăruri minuscule/ un adevăr care se hrănea pe sine cu adevăruri/ lăsate de izbeliște/ un adevăr care devenise un monstru// nu era mai bine să fiu un lona în pântecul adevărului/ trăind în adevăr, murind în adevăr?”.

În ciuda figurației biblice, prelucrate și de Melville, rostirea profetică are în poezia lui Ionuț Caragea un sens semiotic. Poezia îndeplinește o dublă funcție: eliberându-ne de „hic et nunc”, ea îngăduie, pe de o parte, recuperarea și „salvarea” (în limbajul computerelor) trecutului, iar, pe de alta, crearea unei matrice de posibile realizări viitoare prin lecturile diverșilor cititori: „La o atingere de cuvinte se află iubita/ O furi trecutului și o întemnițezi / Într-o carte în care fiecare pagină/ Reprezintă o viață viitoare”. Recontextualizând cu spirit jucăuș și inventiv formule de limbaj asociate unor situații tipice, poetul ne amintește adesea de Marin Sorescu, neabandonând nici poza inițiatului orfic sau tentația rostirii aforistice: „poezia e o trecere de pietoni/ între viață și moarte”.

Total 3 Votes

👍 2 👎 1

#El Desdichado

Distribuie

Maria-Ana Tupan

Maria-Ana Tupan (n. 19 aprilie 1949, Sărulești, România) este critic literar, profesor universitar (din 2002) la Universitatea București și conducător de doctorat (din 2015) la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, membru (din 1990) al Uniunii Scriitorilor, Secția de Critică și Istorie Literară. Publicist comentator la revista *Viața românească* (1990-1995). A publicat douăzeci de cărți și numeroase studii în domeniul epistemologiei literaturii, literatură comparată, istorie literară (de limbă română și engleză) în limbile română și engleză, la edituri și reviste din România și din străinătate. Semnatară unei rubrici la revista *Contemporanul. Ideea europeană* din 2008. Membră în echipe de

cercetare internațională. A participat la peste treizeci de conferințe internaționale găzduite de universități de prestigiu. Membră în comitete redactionale ale mai multor reviste internaționale. ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3607-1420>

Cărți (selectiv): *Limbaje și scenarii poetice* (1989); *Marin Sorescu și deconstructivismul* (1995); *Scriitori români în paradigme universale; A Discourse Analyst's Charles Dickens* (1999); *Discursul modernist* (2000); *Discursul postmodern* (2002); *British Literature. An Overview* (2005); *The New Literary History* (2006); *Genre and Postmodernism* (2008); *Modernismul și psihologia. Încercare de epistemologie literară. Modernism and Psychology. An Inquiry into the Epistemology of Literary Modernism* (2009); *Literary Discourses of the New Physics. With an Introduction by Marin Cilea* (2010); *Realismul magic. Încercare genealogică* (2013); *Eseuri contemporane, E.book*. București (2020) ș.a.

La Editura Contemporanul a fost publicat volumul *Teoria și practica literaturii la început de mileniu* (2011).

De asemeni, au văzut lumina tiparului: *Relativism/ Relativity: The History of a Modern Concept*, Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing (2013); *The Kantian Legacy. Essays in Epistemology and Aesthetics*. Cambridge Scholars Publishing (2016); *The Key to Change. Interdisciplinary Essays in Cultural History* (Saarbrücken: Lambert Academic Publishing, 2017); *The Shakespearean Search for Archetypes. The Mirror and the Signet*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing (2020); *Phenomenology and Cultural Difference in High Modernism*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing (2023).

Titluri, diplome, medalii: Bursieră Senior Fulbright (1994-1995); Profesor abilitat, conducător de doctorat (2014); Premiul pentru anglistică al revistei *Convorbiri literare* (2000); Premiul revistei *Viața românească* pentru critică literară (2006); Premiul revistei *Contemporanul. Ideea europeană* pentru excelență în teorie, istorie (2019)

Fiți la curent cu noutățile Contemporanul

Abonați-vă la newsletter!

Adresa dvs. de email este în siguranță cu noi.

Adresa dvs. de email

Abonează

Thanatologie românească la Cambridge

După o jumătate de secol de tiranie

Articole similare

